

Arbetsmarknadsnämnden

Sammanträdesdatum 26 oktober 2023

Tjänsteskrivelse yttrande över delbetänkandet Etablering för fler - jämställda möjligheter till integration (SOU 2023:24), dnr 00142/2023

Sammanfattning

Utredningens analyser och överväganden i detta delbetänkande avser förslag på åtgärder som särskilt syftar till att påskynda utrikes födda kvinnors arbetsmarknadsetablering. Förslagen föreslås träda i kraft från den 1 januari 2025.

Arbetsmarknadsförvaltningens sammanfattande bedömning;

- Arbetsmarknadsförvaltningen är positiv till utredningens förslag om att utvidga målgruppen till etableringsprogrammet så att även anhöriga till bland annat arbetskraftsinvandrare omfattas.
- Förvaltningen anser att det är viktigt att beakta att förändringar i antalet nyanlända i kombination av att individerna finns kvar i verksamheten längre på grund av långa etableringstider innebär utmaningar för kommunen att dimensionera enskilda insatser riktade till målgruppen såsom utbildning i sfi och samhällsorientering.
- Förvaltningen bedömer att det är viktigt att staten säkerställer att genomförandet av etableringsinsatser kommer i gång snabbt och har ett tydligt fokus på etablering på arbetsmarknaden samt att etableringsinsatserna motsvarar parallella aktiviteter och inte enbart sfi och samhällsorientering.
- Förvaltningen är positiv till att Arbetsförmedlingen ges i uppdrag att, i samverkan med Migrationsverket, länsstyrelserna samt Sveriges Kommuner och Regioner, ta fram gemensam information till nyanlända om det svenska samhällets förväntningar och krav på deltagande i arbets- och samhällslivet samt möjligheter till stöd för etableringen.
- Utredningen föreslår en skyldighet för kommuner att löpande under året hålla sig informerade om vilka nyanlända invandrare som har rätt till sfi som folkbokförs i kommunen. Om förslaget genomförs behöver förvaltningen utveckla befintligt arbetssätt och arbeta mer systematiskt med att nå ut till invånare med information om sfi och motivera till deltagande vilket bedöms medföra ökade kostnader.

- Förvaltningen är positiv till utredningens förslag om att ett statsbidrag ska införas till den kommunala vuxenutbildningen för att bedriva språkstödjande insatser för föräldralediga i öppen förskola. Förvaltningen bedömer dock att det är viktigt att statsbidraget bör kunna lämnas till kommuner som bedriver språkstödjande verksamhet för föräldralediga i flexibla former och utifrån lokala förutsättningar.

Arbetsmarknadsförvaltningens bedömning

En utvidgad målgrupp för etableringsinsatser

Arbetsmarknadsförvaltningen är positiv till utredningens förslag om att utvidga målgruppen till etableringsprogrammet så att även anhöriga till bland annat arbetskraftsinvandrare omfattas. Behov av insatser och stöd för etableringen kan även finnas bland nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd av andra skäl än att man är flykting. Enligt nuvarande regelverk har denna målgrupp bland annat rätt att delta i sfi och kursen samhällsorientering. Nationellt kan vi dock se att det är en liten del i gruppen som gör det. Dessutom saknar målgruppen ofta myndighetskontakter och det är också ovanligt att skriva in sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen under den första tiden i landet. Förvaltningen bedömer att en tidig kontakt med samhällets aktörer har stor betydelse för den enskilde att ta del av språk och utbildningsinsatser som syftar till snabbare etablering på arbetsmarknaden.

Förvaltningen anser dock att följande måste beaktas. Kommunernas intäkter från staten i form av schablonersättning har minskat kraftigt i takt med minskat mottagande av nyanlända de senaste åren. Förändringar av antalet nyanlända i kombination av att individerna finns kvar i verksamheten längre på grund av långa etableringstider innebär utmaningar med att dimensionera enskilda insatser riktade till målgruppen såsom utbildning i sfi och samhällsorientering.

Ett mer individualiserat och effektivt etableringsprogram

Arbetsmarknadsförvaltningen är positiv till utredningens förslag om individualisering av såväl insatser inom etableringsprogrammet samt möjlighet till förlängd tid med etableringsinsatser. Nyanländas förutsättningar och bakgrund vad gäller utbildning, arbete och kompetens skiljer sig åt i stor utsträckning. Att möjliggöra förlängd tid i etableringsprogrammet ger bättre möjligheter för Arbetsförmedlingen att fortsatt rusta nyanlända med lämpliga insatser och stöd – särskilt viktigt för lågutbildade kvinnor som i högre utsträckning är fortsatt inskrivna hos Arbetsförmedlingen efter de två år som gäller nu i etableringsprogrammet.

Vidare ställer sig förvaltningen positiv till att utredningen belyser vikten av en fördjupad kartläggning av nyanlända och arbetsnära insatser i kombination med aktivt stöd och vägledning kontinuerligt under etableringstiden. Förvaltningen bedömer att det är viktigt att staten säkerställer att:

- genomförandet av etableringsinsatser kommer i gång snabbt och har ett tydligt fokus på etablering på arbetsmarknaden,

- etableringsinsatserna motsvarar parallella aktiviteter och inte enbart sfi och samhällsorientering.

Utökad information till nyanlända om förväntningar och möjligheter till självförsörjning

Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig positiv till att Arbetsförmedlingen ges i uppdrag att, i samverkan med Migrationsverket, länsstyrelserna samt Sveriges Kommuner och Regioner, ta fram gemensam information till nyanlända om det svenska samhällets förväntningar och krav på deltagande i arbets- och samhällslivet samt möjligheter till stöd för etableringen. Tidig kontakt med Arbetsförmedlingen och tidig kännedom om utbildnings- och språkinsatser som erbjuds bedöms i längden leda till att fler utrikesfödda etableras på arbetsmarknaden snabbare. Förvaltningen bedömer därför att det är viktigt att tidigt nå ut med information om exempelvis rätten att delta i sfi och att skriva in sig på Arbetsförmedlingen och ta del av etableringsinsatser.

Förvaltningen är vidare positiv till att Migrationsverket på begäran av en kommun ska lämna uppgift om en person har beviljats uppehållstillstånd på någon av de grunder som anges i lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. När det gäller den utvidgade målgruppen har kommunen svårigheter att redovisa vilka av deltagarna som tillhör den målgruppen och deltar i samhällsorientering. Vidare finns utmaning i att nå ut till samtliga invånare i den utvidgade målgruppen med information om samhällsorienteringen då uppgift om på vilken grund en person har beviljats uppehållstillstånd omfattas i nuläget av sekretess. Likt utredningen bedömer förvaltningen att det bör finnas förutsättningar för kommunerna att rutinmässigt, och utan hinder av sekretess, kunna inhämta uppgifter om en person har beviljats uppehållstillstånd på någon av de grunder som anges i lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

Utredningen föreslår vidare en skyldighet för kommuner att löpande under året hålla sig informerade om vilka nyanlända invandrare som har rätt till sfi som folkbokförs i kommunen. Förslaget är ett förtydligande av en redan befintlig skyldighet för kommunerna att nå, erbjuda och motivera nyanlända till deltagande i sfi. Likt andra kommuner har Helsingborg fullgjort detta ansvar genom att tillhandahålla tryckt information på olika platser i kommunen och i mindre utsträckning genomfört aktivt uppsökande verksamhet på individnivå. Om förslaget genomförs behöver förvaltningen utveckla befintligt arbetssätt och arbeta mer systematiskt med att nå ut till invånare med information om sfi och motivera till deltagande vilket bedöms medföra ökade kostnader.

Bättre möjligheter att kombinera föräldraskap med att delta i etableringsinsatser

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag om att ett statsbidrag bör införas till den kommunala vuxenutbildningen för att bedriva språkstödande insatser för föräldralediga i öppen förskola men anser att följande måste beaktas:

- språkstödande verksamhet i öppen förskola är beroende av lokala förutsättningar och ser därför olika ut mellan kommuner och stadsdelar i landet,

- att statsbidraget kopplas till språkstödande verksamhet i öppen förskola riskerar att kommuner som bedriver språkstödande verksamhet för föräldralediga utanför öppna förskolans lokaler inte kommer kunna ta del av statsbidraget.

Helsingborg bedriver svenska för föräldralediga i samverkan med stadens familjecentraler. På dessa familjecentraler genomför sfi-lärare lektioner under namnet Föräldrasvenska - en undervisningsform som anpassas efter deltagarnas språkliga förkunskaper och som sker i både fysisk och digital form. På grund av platsbrist bedrivs denna undervisning inte i lokaler som tillhör den öppna förskolan utan i andra lokaler tillhörande familjecentralen. Förvaltningen bedömer att det är viktigt att statsbidraget bör kunna lämnas till kommuner som bedriver språkstödande verksamhet för föräldralediga i flexibla former och utifrån lokala förutsättningar.

Maria Norrby
Arbetsmarknadsdirektör

Johanna Eriksson
Kvalitetschef
Kvalitetsenheten